

*ОЛІЙНИК О.М., голова випускової
циклової комісії з правознавства,
Вінницького коледжу Університету «Україна»*

DOI: 10.58521/978-966-924-433-8-2017-216-182-187

МЕТОДИ І ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У сучасній педагогіці існує багато різноманітних форм та методів інноваційного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх розумової діяльності, виявлення умінь та навичок критичного осмислення проблем, набуття досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу, пошукової роботи, набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому розвитку самоосвіти і самореалізації. Однією із таких форм є семінарські заняття, які забезпечують розвиток творчого професійного мислення, пізнавальної мотивації і професійного використання знань – вільне володіння мовою педагогічної науки, оперування термінами, поняттями, визначеннями

Семінари складаються з двох взаємопов'язаних ланок – самостійного вивчення студентами програмного матеріалу і обговорення на заняттях результатів пізнавальної діяльності. Вони привчають працювати самостійно, формують навички роботи з літературою, розвивають інтерес до предмету, вчать аргументувати відповідь, сприяють зв'язку теорії і практики.

Семінарські заняття можна класифікувати:

1. Залежно від складності, об'єму і вимог (підготовчі, власне семінари, міжпредметні).
2. Залежно від мети: семінар-повторення і систематизації знань; семінари вивчення нового матеріалу, комбіновані.
3. За формою проведення: семінар-бесіда, семінар-обговорення (реферативний), диспут, комбінований, семінар-конференція.

На сучасному етапі набули поширення такі форми, як «круглий стіл», симпозіум, дебати. Широко використовуються такі методи: дидактичні, ділові, рольові ігри.

Одним із пріоритетів інноваційного навчання є групова та індивідуальна форма навчання. Акцент зміщений на творчу імпровізацію педагога, на його взаємодію зі студентами. Довіра, повага, спілкування, стимуляція почуття гідності, здатності відповідати за себе є головним фактором групової та індивідуальної форм роботи. Студент розвиває свою індивідуальність у спільному

вирішенні творчих завдань, коли залучається його життєвий досвід і отримані знання [1].

Найбільш ефективними формами організації навчальної діяльності є робота в групах. Розмір такої групи залежить від кількості студентів в академічній групі, доступності джерел і змісту завдання. Як правило, це 5-7 студентів.

Робота в групах – така організація роботи, яка сприяє залученню всіх студентів, але з урахуванням рівня їх розвитку та можливостей сприйняття матеріалу. Особливе значення набуває при цьому диференційний підхід до визначення завдань.

Яких навичок набувають студенти внаслідок групової роботи?

- навчаються брати на себе відповідальність за спільну та індивідуальну підготовку;

- відстоювати свою позицію;

- співпрацювати, обмінюватися інформацією;

- виконувати різні ролі та брати на себе відповідальність (роль лідера, автора, репортера, спостерігача).

Завдання викладача при груповій роботі:

- правильно сформулювати завдання та забезпечити взаємодію груп;

- підготувати цікавий заохочувальний матеріал;

- бути партнером, вносити корективи, направляти роботу груп.

У структуру активного заняття покладено три основні етапи:

Перший етап – коригувальний. На цьому етапі формується навчально-пізнавальна діяльність. При застосуванні групового методу, як правило, групи поділяються на підгрупи (не менше 5 студентів, які обирають керівника). Кожна підгрупа складає завдання, які мають виконувати інші підгрупи. Керівники підгруп перевіряють знання студентів з попередньої теми.

Другий етап – навчальний, на якому за допомогою завдань однієї підгрупи іншій узагальнюються і систематизуються знання з конкретної теми. Керівники підгруп обмінюються підготовленими завданнями за схемою, запропонованою викладачем. Керівник підгрупи розподіляє завдання між її членами. Основна мета заняття – допомогти студентам у засвоєнні навчального матеріалу, з'ясуванні його основного змісту, виправленні помилок, зроблених, ймовірно, під час самостійної роботи над темою. Цей етап сприяє розвитку аналітичного мислення.

На третьому етапі – навчально-контрольному, відбувається рецензування завдань, активна дискусія з аналізу проведеної роботи та підбиття підсумків заняття.

Викладач спрямовує діяльність студентів, мотивує проведення кожного етапу через систему стимулювання і виконує роль арбітра в суперечливих ситуаціях.

Серед педагогічних засобів активізації навчального процесу у ВНЗ особливе місце належить навчальній дидактичній грі, яка являє собою цілеспрямовану організацію навчально-професійної діяльності майбутнього спеціаліста [2].

Концептуальними основами ігрових технологій є психологічні механізми ігрової діяльності, що спираються на фундаментальні потреби особистості у самовираженні, самоутвердженні, самовизначенні, саморегуляції, самореалізації.

Ігрова діяльність виконує такі функції:

- спонукальну (викликає інтерес);
- комунікативну (засвоєння елементів культури спілкування);
- самореалізації (кожен студент реалізує свої можливості);
- розвивальну (розвиток уваги, волі та інших психічних якостей);
- розважальну (отримують задоволення);
- діагностичну (виявлення прогалин у знаннях);
- корекційну (внесення позитивних змін у структуру особистості майбутніх фахівців).

У процесі навчання застосовуються різні модифікації ділових ігор: імітаційні, операційні, рольові, діловий театр та інші [3].

«Мозковий штурм» – ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень у процесі спільного висловлення думок. Цей принцип дає можливість за короткий час висловитись великій кількості студентів, що є передумовою вироблення найбільш розумного рішення.

Методика проведення цього виду активної роботи полягає в наступному:

1. Викладач ставить завдання і розповідає про правила його виконання.

Мета «штурму» – запропонувати найбільшу кількість варіантів виконання завдання.

2. Згруповані учасники «мозкового штурму» розвивають ідеї, відбирають ті, які допомагають знайти відповіді, знаходять спільне рішення.

3. Ведучий, як правило викладач, підбиває підсумки дискусії.

«Мозковий штурм» – ефективний шлях здійснення свободи слова, свідомого засвоєння знань[4].

Термін «інтерактивне навчання» означає певний порядок

інформаційної взаємодії між суб'єктом навчального процесу і навчальним середовищем. В. Гузєєв розрізняє три порядки інформаційної взаємодії:

- інтраактивний, коли інформаційні потоки відбуваються всередині студента, а потім переносяться у навчальне середовище (створюється при самостійній навчальній діяльності студентів);
- екстраактивний, коли інформаційні потоки спрямовані від навчального середовища до студента (навчальна лекція);
- інтерактивний, коли між студентом і навчальним середовищем налагоджується діалог [5].

Проблем на семінарі можна розглянути кілька, і всі обов'язково розв'язувати в групах. Але неодмінною умовою є наявність проблеми та робота з нею в групах, прийняття узгодженого рішення і діалог за підсумками роботи.

Діалог – це співробітництво учасників навчального процесу, з одного боку – різних груп студентів, з другого – студентів і викладача з метою спільного пошуку рішення. Тому воно направлено на пошук спільних знаменників, розширення і можливу зміну власного погляду, відвертість у взаємодіях. Як доводять дослідження, групові дискусії сприяють засвоєнню 50% матеріалу [6].

Дискусії – це словесний обмін ідеями, думками з будь-якої теми. Корисні тим, що дають можливість активізувати розумову діяльність студентів, вміння висловлювати власні думки, використовувати набуті знання.

«Мозкова атака» достатньо популярний засіб навчання у дискусії. Ведучий пропонує якусь проблему або життєву ситуацію, для її вирішення пропонується якомога більше альтернативних засобів, які потім аналізуються самими студентами [7].

«Дерево рішень» – метод усіх можливих варіантів. Цей метод застосовується при аналізі ситуацій і допомагає досягнути повного розуміння причин, які призвели до прийняття того чи іншого важливого рішення, події в минулому. Студенти мають зрозуміти механізм складних рішень, роль викладача – заносити (можна залучати студентів) у колонки переваги і недоліки кожного з них.

Результати обговорюються, викладач порівнює отримані результати, відповідає на поставлені запитання. Дискусія проходить у стилі телевізійного ток-шоу.

Методика проведення дискусії:

1. Викладач ставить проблему, студенти її обговорюють. У дискусії беруть участь за регламентом 3-5 студентів.
2. Інші студенти через 15-20 хвилин беруть участь в

обговоренні.

3. Після закінчення дискусії викладач підбиває підсумки, дає оцінку учасникам дискусії.

Структуровані дебати. Це змагання між двома командами.

Основні умови:

- кожна команда повинна ретельно готувати свої аргументи: вирішити, які пункти, підтвержені джерелами та документами, висувають виступаючі, бути готовими до аргументів супротивників;

- учасники дебатів виступають послідовно.

Перемога надається команді, яка більш ефективно й аргументовано довела свої позиції і спростувала протилежні.

До активних форм навчання, які сприяють засвоєнню до 70% матеріалу, відносяться рольові ігри [8]. Під час їх проведення розігруються ситуації, які студентам не траплялися у повсякденному житті. Кожна рольова гра може тривати декілька хвилин, за цей час студент має розіграти певну ситуацію всіма придатними для цього засобами. Метою рольових ігор є допомога студентам у дослідженні їх почуттів, думок та дій у вільній сприятливій обстановці. Рольові ігри можуть дати багатий матеріал для обговорення.

Таким чином, у сучасній педагогіці має місце багатоваріантність форм і методів інноваційного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх розумової діяльності, виявлення умінь та навичок критичного осмислення проблем, набуття досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу, пошукової роботи, набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому житті.

Список використани джерел

1. Арутюнов Ю. С., Дера В. Г. Деловая игра «Мозговая атака»: Методическое пособие / Ю. С. Артюхов, В. Г. Дера. – М. : Институт повышения квалификации информационных работников, 1990. – 26 с.

2. Баханов К. Технологія групової справи в навчанні історії в школі / К. Баханов // Історія в школах України. – 2002. – № 1. – С.23-29.

3. Борзова Л. П. Дидактические игры / Л. П. Борзова // Преподавание истории в школе. – 2000. – № 1. – С.46-47.

4. Ларионов В. В., Писаренко С. Б. Видовое информационное поле в инновационной педагогике: состав, структура, свойства и применение в тестировании / В. В. Ларионов, С. Б. Писаренко // Инновации в образовании. – 2005. – №1. – С.55-62.

5. Мухина С. А., Соловьев А. А. Нетрадиционные педагогические технологии в обучении / С. А. Мухина, А. А. Соловьев. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. – 384 с.

6. Носенко Е. Л. До проблеми зміни освітньої парадигми / Е. Л. Носенко // Педагогічний процес: теорія і практика. – К., 2002. – Вип. 2. – С. 77-80.

7. Савельев А. Инновационное высшее образование / А. Савельев // Высшее образование в России. – 2001. – № 6. – С. 43-45.

8. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе / Д. В. Чернилевский. – М. : ИНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

***ПОРТЯНКО В. П.**, методист лабораторії
інклюзивної освіти КВНЗ «Вінницька
академія неперервної освіти»*

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В Україні з кожним роком набуває розвитку система інклюзивного навчання, що представляє собою комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами. Організація навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітніх навчальних закладах країни на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами стає пріоритетним у педагогічній діяльності освітян. Підготувати до самостійного життя, навчити застосовувати одержані знання – ось головне в роботі педагога. Знання заради знань – це ми вже проходили.

Налагодження успішної співпраці вчителя і учня розпочинається у початковій школі. Однією з умов ефективної співпраці вчителя і молодших школярів, є інтеграція новітніх технологій в навчальний процес. Тому розвиток «по-європейськи» звичайних українських загальноосвітніх шкіл неможливий без потужної матеріальної бази та сучасного технічного забезпечення навчального процесу.

Глобальні соціально економічні зміни в світовому освітньому просторі – це насамперед узгодження вимог до професійних якостей фахівця, його знань предмета, і з глибоким розумінням особистісних особливостей учня, поваги до нього і його потреб. До професійної компетентності сучасного педагога повинно входити два основних компоненти: інформаційно-комунікаційна компетенція (ІК-компетенція) і предметно-педагогічна (ІК-компетенція) для загального користування. Це буде обумовлено новими стандартами освіти